

Környezeti nevelés 3.

A KÖRNYEZETI NEVELÉS STÍLUSAI ÉS MÓDSZEREI A KÖRNYEZETI NEVELÉS KÖVETELMÉNYEI, KÍVÁNALMAI

A környezeti nevelés stílusai és módszerei

1. Analitikus és holisztikus

- részekre szedni →← az egészet szemlélni
- analitikus szemlélettel megértjük, holisztikus szemlélettel megérezzük a folyamatok lényegét
- a két szemléletmód értékében nem, csupán stílusában különbözik

A környezeti nevelés stílusai és módszerei

2. Értelmi és érzelmi (tudományos és művészi)

- tudomány-értelem, művészet-érzelem
- túlértékelt tudomány; a művészet nem rossz, csak más
- fiatal korban a megfigyelés alapja az érzelem (virág színe, illata), később teret hódít az értelem
- meg kell találni az egyensúlyt, sem a tudomány, sem a művészet nem mellőzhető

A környezeti nevelés stílusai és módszerei

3. Szobában és szabadban

- igazi terepe a szabad természet, de a mesterséges környezetről sem szabad megfeledkezni
- környezet = Föld, amit élő és élettelen, mesterséges, és természetes, egyaránt alkot
- a nevelő attitűdje kulcsfontosságú!
- a terepgyakorlatok leggyakoribb akadálya, a felkészületlen oktató
- nem szégyen a „nem tudom”
- a jó oktató sok mindenre (de nem mindenre) tud válaszolni, ha valamit nem tud, nem rest utána nézni

A környezeti nevelés stílusai és módszerei

4. Természet- és társadalomközpontú

- nagy eltérés a nyugat és kelet között
- nyugaton erősebb a társadalom központú tanítás, keleten (házánkban is) inkább a természet adja az apropót
- kétféle megközelítés
 1. a természet szeretetére alapoz
 2. mindannyian egy közösség tagjai vagyunk és a közösség gondjaira kell megoldást találni
- a közösségi szemlélet praktikusabb, könnyebben érhető el vele bárki, de javíthatatlanul emberközpontú
- a két irányzat mégsem választható ketté, szükséges bizonyos fokú komplementaritás

A környezeti nevelés stílusai és módszerei

5. Gondolkodás- és tevékenység-központú

- USA (cselekedve tanít) →← Európa (gondolkodva tanít)
- egyiket sem szabad túlzásba vinni
 - a sok elmélet elfásítja az embert - unalmassá válik minden
 - a túlzott tevékenység orientáltság elveszti a mondanivalóját, játékká butul
- mindkét módszer alkalmazására szükség van, sem a „gondolkodás nélküli cselekvés”, sem a „cselekvés nélküli gondolkodás” nem nyújt megoldást

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

1. Ráeszmélés, nyitottság

→ „Törekednünk kell arra, hogy tanítványaink ráébredjenek arra és tudatában legyenek annak, hogy milyen fontos számunkra a környezet, s hogy ezáltal fogékonyak legyenek a környezettel kapcsolatos problémák iránt.”
(Tbiliszi záródokumentum 1977)

→ környezeti ráeszmélés: rá kell ébredni, a környezet nélkülözhetetlen a számunkra
→ nem mindegy, milyen környezetet tartunk nélkülözhetetlennek
→ szükséges a nyitott szem, és a nyitott fül
→ a ráeszméltetés eszközei lehetnek szituációk, magyarázatok, személyes példák, meggyőző adatok, lelkesítés, sokkolás...

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

2. Ismeretek

→ „mindent” érdemes tudni, „minden” fontos lehet
→ a tudás átadása, elsősorban az oktatás feladata
→ a környezeti nevelés területei közül, az ismeretek területe függ leginkább az írott dokumentumoktól
→ mivel a környezeti nevelés igen komplex, a szükséges információ igen sok helyről származik

- természettudomány (biológia, ökológia, kémia, fizika,...)
- társadalomtudomány (gazdaság, kereskedelem, ipar, jog, néprajz...)

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

3. Készség, képesség, ügyesség

→ a környezeti problémák kezeléséhez sokféle készség szükséges, melyek mindig valamilyen ismeretrendszerre épülnek
→ megkülönböztetünk

értelmi képesség testi képesség
komplementáris látásmód ügyességek
rendszerzemlélet
konfliktuskezelés
rendszerező hajlam
...

→ nagy hangsúlyt kell fektetni a gyakorlásra - főleg a testi képességek fejlesztéséhez nélkülözhetetlen
→ a vizsgálatokhoz nem elég csak az egyik csoport képességeiből méríteni

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

4. Attitűd, erkölcs, értékek

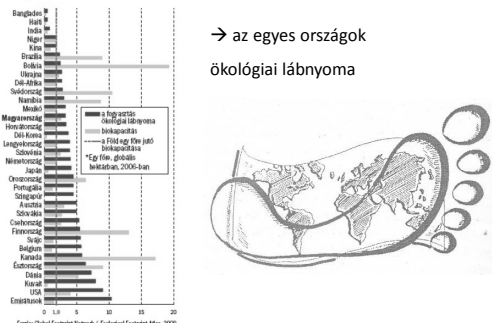

→ valószínűleg ez a legfontosabb terület, hiszen a kialakuló értékrendszer adja minden további tanítás alapját
→ nem mindegy, kinek mi az érték
→ az emberek többsége azt tartja értékesebbnek, amin látja a keze nyomát
→ minél globálisabb egy probléma, annál inkább erkölcsi tartalmú
→ szükség ≠ igény; sajnos a fejlett világban az igények messze meghaladják a szükségletet

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

4. Attitűd, erkölcs, értékek

A fogyasztás ökológiai lábnyoma*

→ az egyes országok ökológiai lábnyoma

*Eg. élel. globális látnyomában, 2006-ban

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

4. Attitűd, erkölcs, értékek

→ affektív lelki működés rétegei: elfogadás (tudomásul veszi), válaszolás (legalább pszichésen reagál), érték-orientáció (saját értékrendszerhez viszonyítás)

→ három szint: elfogadás, akarás, vallás
→ az így kapott 3x3 kategória egymástól élesen nem vonatkoztatható el
→ az, hogy ki melyik kategóriába tartozhat, függ a korától,

situációtól,	ÉLFOGADJA	AKARJA	VALLJA
1. BEFOGADÁS	Eljut a tudatáig Észreveszi Tudomást vesz róla	Akarja a befogadást Érdekl Észre akarja venni	Írányítva figyeli Szelektálva figyeli Vonzódik
2. VÁLASZOLÁS (Reakció)	Betartja a „szabályt” „Engedelmeskedik” Hajlandó reagálni	Helyesl Akar reagálni Mellette dönt	Szívesen teszi Szereti is Odaadó
3. ÉRTÉK-ORIENTÁCIÓ	Értéknek tekinti Azonosul vele Tartja magát hozzá	Preferálja Törekszik is rá Keresi	Elkötelezett Mércének tekinti „Szentül” hiszi

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

4. Attitűd, erkölcs, értékek

- ezek a kategóriák lefordíthatók a környezeti nevelés nyelvére
- típusmondatok – a gyerekek lelkivilágát érzékeltetendő

	ELFOGADJA	ÁKARJA	VALLJA
1. BEFOGADÁS	„Ja igen, tudom! Most mindenhol hallom ezt a bizonyos savas esőt.”	„Te, mondd már! Mi ez a savas eső?”	„Ne haragudj! Érdekes amit mondasz, de most a savas eső jobban érdekel!”
2. VÁLASZOLÁS (Reakció)	„Kökörcsint sohasem tépek le, mert védett növény.”	„Ígazuk van! Én is szigorúan megbüntetem, aki letépi a kökörcsint!”	„Nemhogy kökörcsint nem szakítok, de még pitypangot sem tépek le!”
3. ÉRTÉK-ORIENTÁCIÓ	„Nem is vitás, hogy az egyik legfontosabb kérdés a környezetvédelem”	„Gyerekek! Rendezzünk egy környezetvédelmi kiállítást.”	„Nem mennék férjhez olyanhoz, akit nem érdekel a környezetvédelem!”

Körny. 2003

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

5. Érzelmi viszonyulások

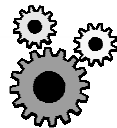
- a természethez való viszony lehet érzelmi alapú is
 - ez általánosabb, erősebb, tartósabb, mint a szellemi kötődés
- amit szeretünk, az iránt könnyebben érzünk felelőséget
- lehet-e szeretni a Földet?
 - erre kell törekedni, bármilyen apró helyi akció résztvevőivel éreztetni kell, hogy ők egy globális hálózat résztvevői (rendszer szemlélet!!)

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

6. Értékelés, kritika, konfliktuskezelés

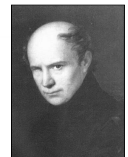
- törekedni kell az egészséges kritikai szellemre
- felelős kritizálás kell, nem szabad fejvel a falnak menni
- a jó kritizáló
 - nem summásan ítél, finoman árnyal, disztingvál
 - ha nemet mond, igyekszik helyettesítőt ajánlani
 - előrelátó, jövőben-gondolkodó
 - körültekintő, komplex szemléletű
- a konfliktuskezelés gyakorlatilag a kritizálás inverze
- minden konfliktus alapja, a vélemények, érdekek különbözősége

A környezeti nevelés követelményei, kívánalmai

7. Részvétel, aktivitás, életvitel

- részvétel globális jelentést hordoz
- életvitel egyénre vonatkozik
- fel kell ismerni a kölcsönhatást az egyén élete és a világ között - az egyén, saját életén keresztül hathat a világra
- aktivitás: tényleges részvétel a környezeti közügyek megoldásában
- tevékeny, felelősen cselekvő, hatni tudó, és tenni akaró embereket kell nevelni
- a mai világot leginkább a nyugati életmód, a mohóság veszélyezteti
- legelső feladatunk a saját életmódunk felülvizsgálata
- nevelési szempontból nem mindig a végeredmény a fontos, hanem az őszinte tenni akarás

<http://mek.sjf.hu/02000/02003/nemif/index3884.html>

Az előadás anyagához felhasznált irodalom

- Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia, 2003
- Sallai R. B. (szerk.) 2003: Zöldszemmel – Ötlettár környezeti neveléshez. Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve